

Η Ελληνική Διπλωματία και η Αραβο-Ισραηλινή Διένεξη

Δρ. Ευάγγελος Βενέτης

Ερευνητικό Πρόγραμμα Μέσης Ανατολής, ΕΛΙΑΜΕΠ

Copyright © 2012

Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής & Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ)

Βασιλ. Σοφίας 49, 106 76 Αθήνα

Τηλ.: +30 210 7257 110 | Fax: +30 210 7257 114 | www.eliamep.gr | eliamep@eliamep.gr

All Rights Reserved

Η Ελληνική Διπλωματία και η Αραβο-Ισραηλινή Διένεξη

Δρ. Ευάγγελος Βενέτης

Ερευνητικό Πρόγραμμα Μέσης Ανατολής, ΕΛΙΑΜΕΠ

Ο Δρ. Ευάγγελος Βενέτης γεννήθηκε το 1977 στην Αθήνα. Διδάσκει ισλαμικές και μεσανατολικές σπουδές στην Σχολή Ασιατικών, Αφρικανικών και Αμερικανο-ινδικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Λέιντεν της Ολλανδίας. Σπούδασε ιστορία (1999) και μεταπτυχιακά στον ίδιο κλάδο στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων (2001). Έλαβε τον διδακτορικό του τίτλο στις ισλαμικές και μεσανατολικές σπουδές από το Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου, Ην. Βασίλειο (2006). Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα αφορούν στον ισλαμικό κόσμο, το σηϊτικό Ισλάμ, τον ιρανικό κόσμο και την ελληνική διασπορά στην Μ. Ανατολή. Έχει συγγράψει βιβλία και άρθρα για διάφορες θέματα της Μ. Ανατολής κατά την σύγχρονη και μεσαιωνική περίοδο, συμπεριλαμβανομένης της υπό έκδοση μονογραφίας Ο Ελληνισμός στο σύγχρονο Ιράν (19ος - 21ος αι.).

Οι απόψεις που εκφράζονται σε αυτό το κείμενο πολιτικής είναι των συγγραφέων και δεν αντιπροσωπεύουν απόψεις του Ιδρύματος, του Διοικητικού Συμβουλίου, της Διεύθυνσης ή των κατά περίπτωση και καθ' οιονδήποτε τρόπο συνεργαζομένων φορέων.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	4
I. Η ενίσχυση των δομών της διπλωματικής υπηρεσίας	5
Προτάσεις:.....	5
1) Διατήρηση των διαθέσιμων πόρων	6
2) Η σταθεροποίηση του μισθού διπλωματών και εμπειρογνομόνων	6
3) Η γνώση για την Μέση Ανατολή	6
4) Η σταθερή παρουσία διπλωματών σε καίριες θέσεις.....	6
5) Η ενημέρωση του ΥΠΕΞ.....	6
6) Οι ειδικοί σε θέματα Μέσης Ανατολής και το ΥΠΕΞ	7
7) Σχέση ΥΠΕΞ και κέντρων πολιτικής έρευνας	7
II. Οικονομία-Ενέργεια	9
II.i. Η ελληνο-ισραηλινή προσέγγιση.....	9
III. Η στάση προς τον αραβικό κόσμο	11
Το Παλαιστινιακό και το Κυπριακό.....	12
Η ελληνική προσέγγιση της Αιγύπτου και του Λιβάνου	13
Επίλογος.....	14
ΕΛΙΑΜΕΡ Policy Papers	Error! Bookmark not defined.
Το ΕΛΙΑΜΕΠ	16

Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία αποσκοπεί στη δημιουργία ενός πλαισίου εξωτερικής πολιτικής δράσης στην περιοχή της Μέσης Ανατολής βάσει των ιδιαιτέρων συνθηκών που έχουν δημιουργηθεί στην περιοχή μετά την ελληνο-ισραηλινή προσέγγιση αλλά και την οικονομική κατάσταση του ελληνικού κράτους. Λόγω του ότι στο επίκεντρο της προσοχής της ελληνικής κυβέρνησης, και όχι μόνο, βρίσκονται τα δημοσιοοικονομικά της χώρας, παρατηρείται η συστηματική λογιστική περιθωριοποίηση των λειτουργιών και υπηρεσιών του ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών όχι μόνο στο θέμα της Μέσης Ανατολής αλλά και ευρύτερα. Τα πράγματα θα έπρεπε να λειτουργούν ακριβώς αντίστροφα με την ελληνική κυβέρνηση να ενισχύει την λειτουργία του ΥΠΕΞ, ως θεμελιώδους παράγοντα ενίσχυσης της εικόνας της χώρας στο εξωτερικό.

Στις παρακάτω σελίδες παρέχονται προτάσεις τόσο για την ίδια την εσωτερική λειτουργία και υποδομή των υπηρεσιών του Υπουργείου Εξωτερικών σε σχέση με την Μέση Ανατολή όσο και για συγκεκριμένες θεματικές γεωπολιτικής δράσης. Στόχος είναι η επαναδραστηριοποίηση και ανάληψη συγκεκριμένης και συστηματικής δράσης της ελληνικής διπλωματίας σε σχέση με την αναθέρμανση των ελληνο-αραβικών σχέσεων.

I. Η ενίσχυση των δομών της διπλωματικής υπηρεσίας

Είναι αλήθεια ότι κατά την παρούσα χρονική στιγμή η δραστηριοποίηση της Ελλάδας στην περιοχή της Μέσης Ανατολής περνάει μέσα από δύο φίλτρα: εκείνο της συνεργασίας με την Κύπρο και το Ισραήλ και εκείνο της αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης στο εσωτερικό της Ελλάδας. Και τα δύο είναι ιδιαίτερα σημαντικά και αποτελούν πρόκληση για την διαμόρφωση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής στην Μέση Ανατολή. Και ενώ το πρώτο αποτελεί στοιχείο κατεξοχήν γεωπολιτικής υφής, το δεύτερο είναι εσωτερικού και δομικού χαρακτήρα σχετιζόμενου με την ίδια την δυναμική της ελληνικής διπλωματικής υπηρεσίας εν γένει.

Ξεκινώντας την ανάλυση από την δεύτερη παράμετρο, σημειωτέον είναι ότι η εν λόγω παράμετρος δεν αφορά μόνο στην δραστηριοποίηση της ελληνικής διπλωματίας στη Μέση Ανατολή αλλά και στην ευρύτερη κοσμοθεώρηση και πρακτική της ελληνικής διπλωματίας σε όλα τα γεωγραφικά μήκη και πλάτη.

Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα έχει επιφέρει στην ελληνική δημόσια διοίκηση δύο τινά: αφενός την πτώση του υλικού επιπέδου και των μέσων που μετέρχεται μια διπλωματική μηχανή (μισθός, κονδύλια επί διαφόρων ζητημάτων κλπ.), αφετέρου την επακόλουθη πτώση ηθικού των Ελλήνων διπλωματών στην άσκηση των καθηκόντων τους σε καθημερινή βάση εντός και το κυριότερο εκτός ελληνικών συνόρων.

Η μείωση των οικονομικών πόρων έχει άμεση και καταστροφική συνέπεια στην άσκηση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής σε όλα τα επίπεδα. Η κυριότερη συνέπεια είναι ψυχολογικού χαρακτήρα και ορίζεται ως 'απραξία,' στοιχείο το οποίο διείπε την πρακτική της ελληνικής διπλωματίας, πλην εξαιρέσεων, πολύ πριν την εκδήλωση της οικονομικής κρίσης και την περικοπή των οικονομικών πόρων του ΥΠΕΞ. Η νυν οικονομική κρίση απλώς επιδείνωσε περαιτέρω τα πράγματα και απονεύρωσε μεγάλο μέρος του υπολειπόμενου ενεργού δυναμικού της υπηρεσίας. Παραταύτα όποιοι διπλωμάτες εξακολουθούν να έχουν υψηλό ηθικό και διατηρούν την μαχητικότητά τους καλούνται να δώσουν μία άνιση μάχη αναφορικά με την διεκπεραίωση των καθηκόντων τους. Και μάλιστα διαθέτουν ιδέες για την προώθηση των ελληνικών συμφερόντων αλλά δεν διαθέτουν τα υλικά μέσα για να τις υλοποιήσουν. Είναι εμφανές ότι ο χρόνος δρα αρνητικά ιδιαίτερα για αυτές τις εξαιρετικές μονάδες της ελληνικής διπλωματίας που βρίσκονται εκτός Ελλάδας και αισθάνονται ότι δεν έχουν την στήριξη της Αθήνας στην υλοποίηση των στόχων τους σε κάθε επίπεδο.

Όπως ήδη έχει προαναφερθεί η ανωτέρω κατάσταση αφορά στο σύνολο του ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών και όχι μόνο στις αρμόδιες ελληνικές υπηρεσίες και πρεσβείες στις χώρες της Μέσης Ανατολής. Η ελληνική κυβέρνηση οφείλει να δράσει τώρα προκειμένου να αντιμετωπίσει την πάροδο του χρόνου που διαγράφεται αντιστρόφως ανάλογη προς τα ελληνικά συμφέροντα, καθόσον οι πόροι και το ηθικό των διπλωματών μειώνεται.

Προτάσεις:

Στο εν λόγω πλαίσιο ακολουθούν οι εξής προτάσεις για την βελτίωση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής στην Μέση Ανατολή τόσο σε επίπεδο εσωτερικής αναδιοργάνωσης όσο και χάραξης θεματικών δράσης σε επίπεδο γεωπολιτικό:

1) Διατήρηση των διαθέσιμων πόρων

Σε αυτό το πλαίσιο προτείνεται η αύξηση των πόρων των διαθέσιμων για την υλοποίηση των βασικών αναγκών και στόχων των ελληνικών διπλωματικών αποστολών στο εξωτερικό. Έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην απρόσκοπτη λειτουργία των ελληνικών πρεσβειών στο εξωτερικό. Κονδύλια για την εξόφληση λογαριασμών λειτουργικών αναγκών, ενοικίου, μεταφορικών εξόδων, καυσίμων κλπ. θα πρέπει να διασφαλισθούν σε συνδυασμό με μία συγκρατημένη οικονομική πολιτική από τον εκάστοτε πρέσβυ.

Διαθέτοντας αυτά τα στοιχειώδη κονδύλια οι ελληνικές διπλωματικές αποστολές θα είναι σε θέση να εκπροσωπήσουν αξιοπρεπώς τα εθνικά συμφέροντα και είναι βέβαιο ότι θα τονώσει το ηθικό των Ελλήνων διπλωματών.

2) Η σταθεροποίηση του μισθού διπλωματών και εμπειρογνομόνων

Σχετικό επίσης με την τόνωση του ηθικού διπλωματών και εμπειρογνομόνων είναι το θέμα της μισθοδοσίας. Αδιαμφισβήτητα είναι αντικειμενικά ορθή η πολιτική ομοιόμορφης μείωσης των μισθών των Ελλήνων διπλωματών σε σχέση με το υπόλοιπο σώμα της δημόσιας διοίκησης. Ωστόσο η εν λόγω πολιτική δεν θα πρέπει να συνεχισθεί περαιτέρω σε περίπτωση και άλλης μείωσης μισθών των δημοσίων υπαλλήλων. Μία τέτοια εξέλιξη θα σήμανε την πτώση του ηθικού των Ελλήνων διπλωματών και την πλήρη αδρανοποίηση σε ζητήματα σχεδιασμού, εφαρμογής και υλοποίησης στόχων.

3) Η γνώση για την Μέση Ανατολή

Εάν η οικονομική κρίση αποτελεί το μείζον ζήτημα για την υποδομή και την εσωτερική ισορροπία του ΥΠΕΞ, δεν αποτελεί και το μείζον πρόβλημα. Το τελευταίο θα πρέπει να αναζητηθεί όχι στον τομέα των οικονομικών αλλά σε εκείνον της γνώσης και ενημέρωσης, ιδιαίτερα όσον αφορά στη Μέση Ανατολή.

Παρά τις φιλότιμες προσπάθειες που κατά καιρούς καταβάλλουν οι Έλληνες διπλωμάτες, η ελληνική διπλωματία κρίνεται ως μάλλον ανεπαρκής στον τομέα της πρωτογενούς ενημέρωσης επί των πάσης φύσεως εξελίξεων στη Μέση Ανατολή και την γνώση των πολιτισμών της προαναφερθείσας περιοχής. Άμεση συνέπεια αυτής της κατάστασης είναι η άγνοια για τον κόσμο της Μέσης Ανατολής και συνεπώς η αδυναμία χάραξης βιώσιμης και σταθερής ελληνικής εξωτερικής πολιτικής στην Μέση Ανατολή. Για την αλλαγή της υφιστάμενης κατάστασης προτείνονται τα ακόλουθα βήματα:

4) Η σταθερή παρουσία διπλωματών σε καίριες θέσεις

Είναι επιτακτική ανάγκη η παρουσία Ελλήνων διπλωματών και εμπειρογνομόνων σε σταθερή βάση στις θέσεις τους στους τομείς Μέσης Ανατολής. Γενικότερα παρατηρείται έλλειψη διπλωματών που να εργάζονται σε μόνιμη βάση σε θέματα Μ. Ανατολής. Αν και επί του παρόντος είναι δύσκολο να παραμένουν διπλωμάτες σε μόνιμες θέσεις, θα πρέπει να επέλθει μεταρρύθμιση σε αυτό τον τομέα ώστε η μη συχνή αλλαγή φρουράς διπλωματών σε θέσεις σχετικές με την Μ. Ανατολή θα διασφαλίσει τη συνέχεια και συστηματικότητα σε επίπεδο μονάδων προκειμένου να επιτευχθεί η διαμόρφωση συνεχούς και σταθερής ελληνικής πολιτικής στην περιοχή. Η μονιμότητα των διπλωματών σε αυτές τις θέσεις θα είναι για ορισμένο χρονικό διάστημα έως ότου πολλαπλασιασθούν οι νεότεροι Έλληνες διπλωμάτες με ειδίκευση στην Μέση Ανατολή.

5) Η ενημέρωση του ΥΠΕΞ

Η ανωτέρω εξέλιξη θα συμβάλει επίσης στην βελτίωση του τομέα της ενημέρωσης. Συγκεκριμένα προτείνεται η ισόρροπη ενημέρωση της ελληνικής διπλωματίας για την Μέση Ανατολή τόσο από τις δυτικές όσο και τις

μεσανατολικές πηγές. Έχει παρατηρηθεί ότι η ενημέρωση των πρεσβειών και των κεντρικών υπηρεσιών του ΥΠΕΞ βασίζεται στην ειδησιογραφία την προσερχόμενη κυρίως από δυτικές πηγές και τις μεσανατολικές πηγές ενημέρωσης τις γραμμένες σε δυτικές γλώσσες (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, ισπανικά). Η εν λόγω κατάσταση συνδέεται με το γεγονός ότι στις τάξεις του ΥΠΕΞ, πλην των Αιγυπτιακών διπλωματών, δεν υπάρχουν χαμηλόβαθμοι ή μεσόβαθμοι υπάλληλοι γνώστες της αραβικής, περσικής και της ορντού. Η μονομέρεια στην ενημέρωση αποτελεί καίριο πρόβλημα, διότι δίχως επαρκή ενημέρωση, δεν υπάρχει γνώση άρα και δυνατότητα κατανόησης της πραγματικότητας και χάραξης πολιτικής.

6) Οι ειδικοί σε θέματα Μέσης Ανατολής και το ΥΠΕΞ

Το πρόβλημα της ανεπαρκούς ενημέρωσης και των συνεπειών της συνδέονται με ένα άλλο καίριο ζήτημα: την απουσία ειδικών γλωσσομαθών συμβούλων και διπλωματών στους πολιτισμούς του Ισλάμ και της Μέσης Ανατολής. Όλες οι διπλωματικές υπηρεσίες δυτικών χωρών στελεχώνονται από ειδικούς σε θέματα Μέσης Ανατολής και γλωσσική επάρκεια στις γλώσσες της περιοχής (αραβικά, περσικά, ορντού). Δυστυχώς το ελληνικό ΥΠΕΞ δεν χαρακτηρίζεται για την ίδια πρακτική με αποτέλεσμα να πάσχει στον τομέα της ενημέρωσης, ερμηνείας, κατανόησης και χάραξης πολιτικής στην Μέση Ανατολή. Για την αλλαγή αυτή της κατάστασης προτείνεται στο ΥΠΕΞ η πρόσληψη εμπειρογνομόνων με γλωσσική επάρκεια και κατάρτιση επί της Μέσης Ανατολής. Αν και περιορισμένοι σε αριθμό οι εν λόγω ειδικοί σήμερα, ο πολλαπλασιασμός τους καθίσταται εφικτός με την παράλληλη εισαγωγή και ενίσχυση των μεσανατολικών σπουδών στα ελληνικά πανεπιστήμια. Δίχως αυτή την καίρια μεταρρύθμιση το ΥΠΕΞ δεν θα καταστεί ικανό να βελτιώσει την πολιτική του στην Μέση Ανατολή.

7) Σχέση ΥΠΕΞ και κέντρων πολιτικής έρευνας

Παράλληλα με την πρόσληψη μεσανατολιστών ιδιαίτερης σημασίας καθίσταται και η συστηματική καθώς και στενότερη σχέση του ΥΠΕΞ με ελληνικά κέντρα πολιτικής έρευνας που διαθέτουν προγράμματα Μέσης Ανατολής. Η συνεργασία των κέντρων αυτών με το ΥΠΕΞ σε συμβουλευτικό επίπεδο είναι χρήσιμη για την ελληνική διπλωματία, διότι μέσω της ανταλλαγής απόψεων των Ελλήνων διπλωματών με τους μεσανατολιστές και διεθνολόγους ερευνητές των κέντρων αυτών εμπλουτίζεται η γνώση και ενημέρωση περί των εξελίξεων στην Μέση Ανατολή. Κάτι τέτοιο σήμερα βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο και προκειμένου να επιτευχθεί ο εν λόγω στόχος θα πρέπει να καταβληθούν μεγαλύτερες προσπάθειες τόσο από την ηγεσία του ΥΠΕΞ όσο και από τα κέντρα έρευνας.

Οι ανωτέρω προτάσεις, πλην εκείνων με οικονομικό χαρακτήρα, αποτελούσαν ζητούμενο για την ελληνική εξωτερική πολιτική στην Μέση Ανατολή και πριν από την εκδήλωση της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα. Η εν λόγω κρίση σε σχέση με τις αδυναμίες της ελληνικής διπλωματίας αποτελεί μη ρεαλιστική πρόφαση. Είναι αλήθεια ωστόσο ότι η εν λόγω κρίση έχει ουσιαστικές επιπτώσεις στην ψυχολογία των Ελλήνων διπλωματών, πολιτικών και όλων εκείνων των εμπλεκόμενων μερών στην διαμόρφωση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής κατά την τρέχουσα περίοδο. Είναι όντως μία άκρως επικίνδυνη κατάσταση η οποία ρίχνει τον πήχυ της απόδοσης και των προσδοκιών για την αποτελεσματικότητα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής.

Η ελληνική κυβέρνηση πρέπει να κατανοήσει αυτόν τον κίνδυνο καθώς και την σημασία της ελληνικής διπλωματίας για την προώθηση της θετικής εικόνας της χώρας στο εξωτερικό, και την Μέση Ανατολή ειδικότερα. Χωρίς ελληνική διπλωματία η προσπάθεια για επενδύσεις και ανάπτυξη από την κυβέρνηση αλλά και από τις

μελλοντικές κυβερνήσεις θα αποτελέσουν δόρυ δίχως αιχμή. Ο προβληματισμός για την οικονομική καχεξία της χώρας έχει προβληματίσει κορυφαίους και έμπειρους πολιτικούς, όπως τον Κωνσταντίνο Μητσοτάκη, ο οποίος σε συνάντησή του με τον γράφοντα εξέφρασε την άποψη ότι η ελληνική διπλωματία δεν έχει την ικανότητα να αποδώσει αυτά τα οποία είναι σε θέση και ότι στην παρούσα φάση το ΥΠΕΞ θα πρέπει να ακολουθεί συντηρητική πολιτική στην χάραξη των γραμμών της εξωτερικής πολιτικής της χώρας στην Μέση Ανατολή και εν γένει. Αυτή η αντίληψη, καίτοι ρεαλιστική, δεν συμβάλλει στην αναπέρωση του ηθικού και των στόχων της ελληνικής διπλωματίας. Οι Έλληνες διπλωμάτες έχουν την ικανότητα, και το έχουν αποδείξει αυτό, ότι υπό δύσκολες συνθήκες είναι σε θέση να αποδώσουν περισσότερα του αναμενομένου. Χρειάζονται όμως σε αυτή την διαδικασία την στήριξη της κυβέρνησης και του πολιτικού κόσμου εν γένει. Οι άνωθι προτάσεις σε αυτή την κατεύθυνση κινούνται.

II. Οικονομία-Ενέργεια

Κατά γενική ομολογία στον τομέα της οικονομικής διπλωματίας το ΥΠΕΞ έχει διαμορφώσει μία αρκετά δραστήρια στάση αναφορικά με το εξής τρίπτυχο: ενέργεια, προσέλκυση επενδύσεων από την Μ. Ανατολή στην Ελλάδα και προώθηση των ελληνικών εξαγωγών στην Μ. Ανατολή. Σε αυτή την διαδικασία πρέπει να καταβληθούν περισσότερες και πιο εντατικές προσπάθειες.

II.i. Η ελληνο-ισραηλινή προσέγγιση

Η προσέγγιση Αθήνας-Τελ Αβίβ αποτελεί γεωπολιτική πρόκληση-πρόσκληση για την Ελλάδα, μία χώρα η οποία ουδέποτε υιοθέτησε ένα συστηματικό και μακρόπνοο στρατηγικό σχέδιο δράσης για μία περιοχή τόσο σημαντική για τα συμφέροντά της όσο η Μέση Ανατολή. Η προσέγγιση της Αθήνας από την πλευρά των Ισραηλινών, αποτέλεσμα της διατάραξης των σχέσεων του Ισραήλ με την παραδοσιακά σύμμαχό του Τουρκία, ήλθε σε μία στιγμή γενικότερης ύφεσης του γεωπολιτικού ρόλου της Ελλάδας τόσο στην Αν. Μεσόγειο όσο και την Ευρώπη εν γένει. Είναι η πρώτη φορά που η Ελλάδα καλείται να διαδραματίσει μαζί με την Λευκωσία σημαντικό ρόλο στα ενεργειακά (μέσω της μακροπρόθεσμης χάραξης εκμετάλλευσης κάποιων από τα υπάρχοντα κοιτάσματα, αλλά και την διαμόρφωση ενός θαλάσσιου διαδρόμου μεταφοράς ενέργειας στην Αν. Μεσόγειο) και πολιτικά τεκταινόμενα την Αν. Μεσογείου και της Μ. Ανατολής σε μία στιγμή οξείας οικονομικής ύφεσης της Αθήνας. Τα ενεργειακά όμως δεδομένα στην περιοχή δεν αφήνουν στην Αθήνα άλλα περιθώρια αδιαφορίας και παθητικής αντιμετώπισης των εξελίξεων.

Έως τώρα η στάση του ελληνικού ΥΠΕΞ κρίνεται θετική αναφορικά με την ελληνο-ισραηλινή προσέγγιση σε επίπεδο ενεργειακό και ασφαλείας. Ο ρόλος της Κύπρου σε αυτή την προσέγγιση είναι κομβικός και τα γεωπολιτικά δεδομένα συνιστούν ότι η ελληνο-ισραηλινή προσέγγιση έχει στρατηγικό βάθος λόγω της γεωπολιτικής κύκλωσης του Ισραήλ από ισλαμικές χώρες μετά την μεταβολή των τουρκο-ισραηλινών σχέσεων. Η Αθήνα ορθά έχει εμπλακεί σε αυτή την διαδικασία, καθώς με αυτόν τον τρόπο αυξάνει το γεωπολιτικό της ρόλο. Η θετική ανταπόκριση της Αθήνας στο αίτημα συνεργασίας του Τελ Αβίβ χαρακτηρίζεται ως επίκαιρη. Υπό προϋποθέσεις η εν λόγω προσέγγιση δύναται να αυξηθεί.

Μία από τις βασικές προϋποθέσεις είναι η Ελλάδα να είναι σε θέση να αποκομίσει το μέγιστο όφελος από την προσέγγισή της με το Ισραήλ. Είναι αλήθεια ότι τα δυναμικά οικονομικά και στρατηγικά κέρδη είναι πολλά. Παραμένει ωστόσο αβέβαιο εάν η Αθήνα είναι σε θέση να αποκομίσει με αξιώσεις τα εν λόγω κέρδη. Η Αθήνα είναι κάπως διστακτική αναφορικά με τη διαμόρφωση μιας δυναμικής ελληνικής γεωπολιτικής στάσης απέναντι στο Ισραήλ, καθώς παρουσιάζεται να απαντά στα ερωτήματα-αιτήματα-προτάσεις του Τελ Αβίβ και όχι να θέτει η ίδια τα δικά της, τουλάχιστον όχι στον βαθμό που αναμενόταν.

Πρέπει, λοιπόν, η ελληνική εξωτερική πολιτική τόσο στο θέμα της ενεργειακής συνεργασίας με τον άξονα του Ισραήλ και της Κύπρου όσο και στην στρατιωτική ελληνο-ισραηλινή συνεργασία του εν λόγω άξονα να θέσει ως πρώτη προτεραιότητα την αύξηση των διεκδικήσεών της σε κάθε τομέα. Μία τέτοια κίνηση όχι μόνο θα αύξανε το περιθώριο κερδών της Ελλάδας, αλλά επίσης θα αύξανε το γόητρο της χώρας-στρατηγικού συνεργάτη έναντι του Ισραήλ. Προσωπική εκτίμηση του συγγραφέα είναι ότι τα περιθώρια ελιγμών της ελληνικής πλευράς είναι σημαντικά

Παράλληλα η Αθήνα έχει το προνόμιο να θέτει ορισμένες προϋποθέσεις στην ισραηλινή πλευρά λόγω της σημαίνουσας θέσης της Ελλάδας για την ασφάλεια του Ισραήλ κατά την παρούσα χρονική φάση. Με δεδομένη

την αμοιβαία έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ της πάλαι ποτέ συμμάχου και φίλη Άγκυρας, αλλά και της γεωπολιτικής απομόνωσης σε μία περιοχή, όπου οι Άραβες αποτελούν την συντριπτική πλειονότητα τόσο σε επίπεδο κρατών όσο και πληθυσμού, οι Ισραηλινοί αισθάνονται κυκλωμένοι, βλέποντας το Ισραήλ σαν μία νησίδα σε μία αραβική θάλασσα. Η Ελλάδα και η Κύπρος αποτελούν τις πλέον φίλιες πολιτιστικά και γεωπολιτικά δυνάμεις στην περιοχή της Αν. Μεσογείου. Η εν λόγω γεωπολιτική ισορροπία καθιστά το Ισραήλ προσανατολισμένο προς την Αθήνα η οποία, αν και σε δυσχερή οικονομικά θέση, έχει την δυνατότητα να θέτει τους δικούς της όρους συνεργασίας στο Ισραήλ.

Η ανωτέρω, ωστόσο, ενεργειακή συνεργασία δεν είναι υλοποιήσιμη χωρίς την αμυντική της θωράκιση η οποία είναι δυνατή μέσω της ελληνο-ισραηλινής στρατιωτικής συνεργασίας. Μία τέτοιου είδους συνεργασία έχει αρχίσει σε πρώιμο στάδιο και σε επίπεδο κοινών στρατιωτικών ασκήσεων, με πιο ενδεικτική την πρόσφατη τριμερή στρατιωτική άσκηση “Νομπλ Ντίνα” μεταξύ ΗΠΑ, Ισραήλ και Ελλάδας. Χαρακτηριστικό αυτής της άσκησης είναι ότι η Ελλάδα αντικατέστησε την Τουρκία η οποία συμμετείχε στην εν λόγω άσκηση κατά τα έτη 1998-2009.¹ Η γενικότερη παρατηρούμενη αυξανόμενη συνεργασία σε επίπεδο ασκήσεων αποτελεί σημαντικό βήμα για την περαιτέρω στρατιωτική συνεργασία των δύο πλευρών καθώς και με την Κύπρο. Το αν η εν λόγω συνεργασία λάβει χωροταξική υπόσταση με την δημιουργία μικρής έκτασης και διάρκειας σταθμών συνεργασίας στην Αν. Μεσόγειο στο πλαίσιο στρατιωτικών ασκήσεων αποτελεί θέμα προς περαιτέρω διερεύνηση. Μία τέτοια εξέλιξη αναμένεται να αποτελέσει συνάρτηση του βαθμού ανάπτυξης της ενεργειακής συνεργασίας Ελλάδας-Ισραήλ-Κύπρου.

Κατά πόσο η στρατιωτική αυτή συνεργασία είναι δυνατόν να επηρεάσει θετικά την παροχή στρατιωτικού υλικού των ΗΠΑ προς την Ελλάδα παραμένει άγνωστο επί του παρόντος. Ωστόσο πιθανή ενίσχυση της ελληνο-ισραηλινής συνεργασίας αναμένεται να επιδράσει αναζωογονητικά στο ενδεχόμενο αύξησης της ποσότητας και ποιότητας του στρατιωτικού υλικού που παρέχει η Ουάσινγκτον στην Αθήνα. Είναι ένα σημείο το οποίο η Αθήνα είναι σε θέση να διεκδικήσει και να το μετατρέψει σε όφελος.

Στον τομέα της στρατιωτικής συνεργασίας εντοπίζονται απτά οφέλη τα οποία η ελληνική πλευρά είναι σε θέση να αποκομίσει σε πρώτη φάση και να συμβάλλουν στην αύξηση της αμυντικής ικανότητας της Αθήνας και του γεωπολιτικού ρόλου της στην περιοχή σε μία εποχή έντονης αμυντικής καχεξίας σε σχέση με την Άγκυρα.

¹ “Noble Dina 2012,” Bosphorus Naval News, 29 Mar. 2012, <http://turkishnavy.net/2012/03/29/noble-dina-2012/>

III. Η στάση προς τον αραβικό κόσμο

Μία ακόμη βασική προϋπόθεση για την βιωσιμότητα της ελληνο-ισραηλινής συνεργασίας είναι η ισορροπημένη στάση της Ελλάδας έναντι του αραβικού κόσμου. Αν ο γεωπολιτικός ρόλος της Ελλάδας δεν τεθεί σε ενεργό και ισορροπημένη στάση τόσο προς το Ισραήλ όσο προς τον αραβικό κόσμο και δη τις παραμεσόγειες αραβικές χώρες, τότε υπάρχει κίνδυνος αποδυνάμωσης του σταθεροποιητικού ρόλου της Ελλάδας στην Αν. Μεσόγειο σε σχέση με τις αραβικές χώρες, ιδιαίτερα αναφορικά με το Κυπριακό.

Όσο ελκυστική και αν φαίνεται η προοπτική συνεργασίας με το Ισραήλ, η Αθήνα οφείλει να διατηρήσει την θετική της εικόνα στον ισλαμικό κόσμο και δη στα αραβικά κράτη της Αν. Μεσογείου. Η εν λόγω εικόνα θεμελιώθηκε και καλλιεργήθηκε με την καταψήφιση της ίδρυσης του κράτους του Ισραήλ (1948), το οποίο και αναγνώρισε μόλις το 1990. Όλα αυτά τα χρόνια η Ελλάδα τήρησε φιλοπαιλαιστινιακή στάση στο Παλαιστινιακό, ιδιαίτερα κατά την δεκαετία του 1980. Αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής ήταν η θετική εικόνα της Ελλάδας στον αραβικό και ισλαμικό κόσμο και η συμμετοχή της Αθήνας σε σύναψη οικονομικών συνεργασιών. Ωστόσο η Αθήνα δεν κατόρθωσε να ενισχύσει τον βαθμό συνεργασίας της με τα αραβικά κράτη βάσει της δυναμικής που είχε αποκτήσει.

Σήμερα η διατήρηση των ισορροπιών με τον αραβικό κόσμο της Αν. Μεσογείου επιβάλλεται από τη γεωπολιτική ισορροπία στην περιοχή. Με το Παλαιστινιακό άλυτο, με ενδείξεις για πιθανή αύξηση της τουρκικής επιρροής στην Αίγυπτο και να επηρεάζει το ζήτημα των ΑΟΖ, και τον Λίβανο να μην έχει συμφωνήσει με το Ισραήλ για την οριοθέτηση της ΑΟΖ τους, η Αθήνα δεν έχει την επιλογή της μονομερούς γεωπολιτικής προσέγγισης των νέων ισορροπιών στην περιοχή. Συνεπώς η ανάληψη ελληνικών πρωτοβουλιών σε διμερές επίπεδο με τις προαναφερθείσες χώρες καθίσταται επιτακτική.

Σε πολιτικό επίπεδο οι σχέσεις της Ελλάδας με όλο τον αραβικό και ιδιαίτερα με την Αίγυπτο, τον Λίβανο, την Συρία και την Ιορδανία εξαρτώνται από το παλαιστινιακό ζήτημα, την ενέργεια και την γεωπολιτική ισορροπία των αραβικών αυτών χωρών με το Ισραήλ. Λόγω εγγενών ζητημάτων η ελληνική διπλωματία δεν είναι σε θέση αυτή την στιγμή να αναπτύξει μία ευρείας κλίμακας πολιτική εκστρατεία επαναπροσέγγισης του αραβικού κόσμου εν γένει. Είναι όμως σε θέση να προβεί σε επιλεκτική προσπάθεια ενδυνάμωσης των σχέσεων της με συγκεκριμένες αραβικές χώρες που επηρεάζουν τις εξελίξεις στην Αν. Μεσόγειο. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην περίπτωση της Αιγύπτου, του Λιβάνου και της Συρίας. Η δραστηριοποίηση της Ελλάδας σε πολιτικό επίπεδο δύναται να αφορά στην ανταλλαγή επισκέψεων υψηλών αξιωματούχων για συζητήσεις με θεματική την ασφάλεια και το Παλαιστινιακό στην περιοχή. Αναπτύσσοντας ένα συγκροτημένο επίπεδο συστηματικών επαφών η Ελλάδα είναι σε θέση να διαμορφώσει ένα πλέγμα σχέσεων με τους Άραβες, εστιάζοντας στην πρόοδο του Παλαιστινιακού και την γενικότερη ισορροπία δυνάμεων στην περιοχή.

Σε σχέση με τα εσωτερικά ζητήματα της Αιγύπτου και της Συρίας η Ελλάδα δεν χρειάζεται να εμπλακεί σε καμία περίπτωση. Είναι όμως σε θέση να τηρεί επαφή και με το κυβερνητικό στοιχείο αλλά και με την αντιπολίτευση, δίδοντας πάντοτε έμφαση στην κυβερνώσα παράταξη. Έχει όμως την δυνατότητα να διαδραματίσει περιφερειακό ρόλο στο Παλαιστινιακό.

Το Παλαιστινιακό και το Κυπριακό

Ως συνέπεια της συνεργασίας της με το Ισραήλ, η Αθήνα θα κληθεί να από τις γεωπολιτικές εξελίξεις να αναπροσαρμόσει την πολιτική της στην Αν. Μεσόγειο σχετικά με το Παλαιστινιακό το οποίο έμμεσα συνδέεται με το Κυπριακό σε επίπεδο πολιτικό και ασφαλείας.

Η Τουρκία, προσεγγίζοντας τους Παλαιστίνιους προσπαθεί να δημιουργήσει σε αντάλλαγμα ένα πλαίσιο αναγνώρισης υποστήριξης του Ψευδοκράτους από τον αραβικό κόσμο. Μέχρι τώρα οι αραβικές χώρες δεν έχουν προβεί σε μία τέτοια αλλαγή πολιτικής, αν και αναμένεται η εν λόγω στάση τους να αλλάξει βάσει της προόδου των ελληνο-ισραηλινών σχέσεων. Εκτιμάται ότι η ενίσχυση των ελληνο-ισραηλινών σχέσεων παράλληλα με την ενίσχυση του οικονομικού και πολιτικού ρόλου της Τουρκίας θα οδηγήσει κάποιες από τις αραβικές χώρες της περιοχής να προβούν σε αναγνώριση του Ψευδοκράτους. Αυτός είναι τουλάχιστον ο στόχος της Άγκυρας.

Η Αθήνα δεν θα πρέπει να παραμένει αδρανής και να περιμένει την αποτυχία ή μη της επικοινωνιακής πολιτικής της Άγκυρας. Καλείται η ελληνική πλευρά να ενεργοποιηθεί επικοινωνιακά προκειμένου να διατηρήσει τις ισορροπίες στο Κυπριακό. Μία τέτοια δραστηριοποίηση, πέραν των πάγιων θέσεων και κεκτημένων της ελληνικής πλευράς, προϋποθέτει την δημιουργία μίας σταθερής θέσης αναφορικά με την ελληνο-ισραηλινή προσέγγιση και το Παλαιστινιακό.

Η Ελλάδα θα πρέπει να εξηγήσει στις αραβικές χώρες της περιοχής το πλαίσιο συνεργασίας της με το Τελ Αβίβ και να τοποθετηθεί με σαφήνεια επί των επίκαιρων εξελίξεων στο Παλαιστινιακό. Σε αυτό το σημείο η θέση της Αθήνας είναι πολύ ευαίσθητη, διότι αφενός πρέπει να διατηρήσει την ιδιαίτερη σχέση της με το Τελ Αβίβ, αφετέρου να μην απωλέσει την κεκτημένη διπλωματική της υπεροπλία στο Κυπριακό σε σχέση με τον αραβικό κόσμο. Παρά τον πολιτικό κατακερματισμό του αραβικού κόσμου, η θέση των αραβικών χωρών στην Αν. Μεσόγειο επί του Κυπριακού είναι εξαιρετικής σημασίας για την Αθήνα.

Ο τρόπος με τον οποίο η Αθήνα δύναται να προκαλέσει ανάσχεση στην εξωτερική πολιτική της Άγκυρας είναι να θέσει επί τάπητος την δυναμική που έχει η ιδιαίτερη σχέση της με το Τελ Αβίβ και αραβικό κόσμο, καθώς και τον ρόλο μεσολαβητή που πρέπει να διαδραματίσει η Αθήνα στο Παλαιστινιακό. Η διαμεσολάβηση της Αθήνας, σε όποιο επίπεδο και αν είναι, αναμένεται να αμβλύνει τις ανησυχίες των Αράβων για την σχέση της Αθήνας με το Τελ Αβίβ αλλά και να τους διαβεβαιώσει για τις ελληνικές θετικές προθέσεις για το μέλλον ενός Παλαιστινιακού κράτους.

Σε αυτό το πλαίσιο η δραστηριότητα και συμβολή της ελληνικής διπλωματίας στο Παλαιστινιακό προϋποθέτει επαφές της Αθήνας και της Λευκωσίας με το Κίνημα για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης και τις παλαιστινιακές πολιτικές παρατάξεις, επισκέψεις Ελλήνων αξιωματούχων στο Ισραήλ, την Δυτική Όχθη και την Γάζα,. Με δεδομένη τη λεπτή θέση της Αθήνας στην εν λόγω διαδικασία, η ανάληψη της εν λόγω δράσης θα πρέπει να εκδηλωθεί μεσοπρόθεσμα και σταδιακά. Αναμφίβολα η ανάληψη διαμεσολαβητικής πρωτοβουλίας στο Παλαιστινιακό από την Αθήνα θα πολλαπλασιάσει τις ευθύνες, επιλογές και τον τρόπο δράσης της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Με δεδομένη την εν λόγω στάση στο Κυπριακό και το Παλαιστινιακό από την Άγκυρα, τότε οιαδήποτε διατήρηση της παθητικής στάσης της Αθήνας στο συγκεκριμένο θέμα αναμένεται να έχει αρνητικά αποτελέσματα για την Αθήνα και την Λευκωσία.

Η ελληνική προσέγγιση της Αιγύπτου και του Λιβάνου

Στο πλαίσιο της ενεργειακής πολιτικής της Αθήνας και της Λευκωσίας στην Αν. Μεσόγειο ιδιαίτερη σημασία έχουν οι διμερείς σχέσεις με την Αίγυπτο και τον Λίβανο. Σε πολιτικό επίπεδο και μετά την ενέργεια της Αιγύπτου να προσκαλέσει την Λευκωσία και την Αγκύρα να ορίσουν ΑΟΖ, αποκλείοντας την Αθήνα,² η Ελλάδα πρέπει να αντιδράσει στην εν λόγω απόφαση που υπονομεύει τις ελληνικές προσπάθειες για οριοθέτηση της ελληνικής ΑΟΖ. Η απόφαση της Αιγύπτου αποτελεί επιτυχία της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής στο εν λόγω ζήτημα και μέρος της ευρύτερης τουρκικής προσπάθειας να αγκαλιάσει τον αραβικό κόσμο της Αν. Μεσογείου σε όλα τα ζητήματα. Η ελληνική διπλωματία πρέπει να δραστηριοποιηθεί άμεσα στο εν λόγω ζήτημα σε συνάρτηση με ένα ευρύτερο σχέδιο δράσης της έναντι του αραβικού κόσμου, όπως έχει ήδη αναφερθεί παραπάνω.

Η προσέγγιση της Αιγύπτου περνάει και από το Παλαιστινιακό ζήτημα αλλά και από την βελτίωση των διμερών οικονομικών σχέσεων σε επίπεδο τουρισμού, εμπορίου, κατασκευών κλπ. Παράλληλα η πολιτιστική διπλωματία της Ελλάδας σε σχέση με την Αίγυπτο είναι ο τομέας εκείνος ο οποίος έχει τη δυνατότητα να βελτιώσει τις διμερείς σχέσεις. Οι ιστορικές σχέσεις της Ελλάδας με την Αίγυπτο και τον Λίβανο από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα παρουσιάζουν απήκηση, ιδιαίτερα στο εσωτερικό της Αιγύπτου, και θα μπορούσαν να ενισχύσουν τις διμερείς σχέσεις.

Γενικότερα η ελληνική πλευρά πρέπει να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στις σχέσεις της με την Αίγυπτο και τον Λίβανο, διαμορφώνοντας ένα σχέδιο δράσης για την αναθέρμανση των σχέσεων τους και την βελτίωσή τους. Οποιαδήποτε καθυστέρηση σε αυτόν τον τομέα αναμένεται να έχει αρνητικές συνέπειες για την προάσπιση των ελληνικών συμφερόντων και τις σχέσεις τις Ελλάδας με τον αραβικό κόσμο.

² “Η Αίγυπτος αμφισβητεί την ελληνική ΑΟΖ,” ΕΘΝΟΣ, 8/4/2012, <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22767&subid=2&pubid=63599896>

Επίλογος

Κατά την τελευταία τριετία η διαμόρφωση νέων ισορροπιών στην περιοχή της Αν. Μεσογείου με την διατάραξη των τουρκο-ισραηλινών σχέσεων αποτέλεσαν σημείο τομής για την παρουσία και δραστηριοποίηση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής σε έναν χώρο, την Μέση Ανατολή, όπου κατά κανόνα η Αθήνα έχει τηρήσει αδιάφορη, ή στην καλύτερη περίπτωση, παθητική στάση. Η πρόσκληση του Τελ Αβίβ για την ανάπτυξη της συνεργασίας με την Αθήνα και την Λευκωσία υπήρξε μία ρηξικέλευθη εξέλιξη η οποία ενέπλεξε την Αθήνα στο γεωπολιτικό παιχνίδι της Μέσης Ανατολής, την αντιπαράθεση Ισραηλινών και Αράβων. Μέχρι στιγμής η Αθήνα έχει προσεκτικά προωθήσει πολιτικά και διερευνητικά την ελληνο-ισραηλινή συνεργασία σε ενεργειακό και στρατιωτικό επίπεδο σε μία εποχή ελληνικής δημοσιονομικής ανεπάρκειας.

Το ζητούμενο όμως στην εν λόγω διαδικασία είναι όχι μόνο η προοπτική της σχέσης με το Ισραήλ αλλά και η αναθέρμανση των σχέσεων της Ελλάδας με τον αραβικό κόσμο της Αν. Μεσογείου. Οι τελευταίες, με αιχμή του δόρατος το Παλαιστινιακό, πρέπει να καταστεί σαφές ότι είναι απαραίτητο τμήμα της εμπλοκής της Αθήνας στην Αν. Μεσόγειο προκειμένου να δράσουν εξισορροπητικά στον ρόλο της Ελλάδας στην αραβο-ισραηλινή διένεξη και τη διατήρηση της υποστήριξης των Αράβων στο Κυπριακό.

Κείμενα Πολιτικής ΕΛΙΑΜΕΠ

- PP02.01, Philippos Savvides, “Cyprus at the Gate of the European Union: Scenarios, Challenges and Prospects”, 2002
- PP02.02, Stavridis Stelios, “The Barcelona Process after Valencia and Seville: What Priorities for the 2003 Greek Presidency?”, 2002
- PP03.03, Thanos Dokos, “NATO’s Mediterranean Dialogue: Prospects and Policy Recommendations”, 2003
- PP03.04, Constantine Michalopoulos, “A Strategy for Trade Integration in South East Europe: Accomplishments and Future Challenges”, 2003
- PP05.05, Ian Lesser, “Security and Strategy in the Eastern Mediterranean”, 2005
- PP05.06, Anna Triandafyllidou, “Migration Policy in Greece”, 2005
- PP06.07, Loukas Tsoukalis (ed.), “Higher Education in Greece”, 2006
- PP07.08, Nikos Koutsiaras (research team: Anna Vallianatou and Elli Siapkidou), “The European Constitution After (a Period of) Reflection” (in Greek), 2007
- PP07.09, Thanos Dokos (ed.), “Greek National Security Policy in the 21st Century”, 2007
- PP08.10, Janis A. Emmanouilidis, “Conceptualizing a Differentiated Europe”, 2008
- PP08.11, Stephen C. Calleya & Δημήτρης Κ. Ξενάκης, “Ασφάλεια & Στρατηγική Συνεργασία στη Μεσόγειο: Οικοδόμηση Εμπιστοσύνης & Πρόληψη Συγκρούσεων”, 2008
- PP08.12, Ιωάννης Ν. Γρηγοριάδης, “Ευρωπαϊκή Ενεργειακή Ασφάλεια & Αγωγοί Φυσικού Αερίου στη Ν.Α. Ευρώπη: Ένα Νέο Πεδίο Ελληνοτουρκικής Συνεργασίας”, 2008
- PP10.13, Λουκάς Τσούκαλης, “Μια Ευρωπαϊκή Ένωση ικανή να ανταποκριθεί στην παγκόσμια εποχή: μπορούμε να αντιμετωπίσουμε την πρόκληση;” 2010
- PP10.14, Ευάγγελος Βενέτης, “Οι σχέσεις Ελλάδας Ιράν” 2010
- PP11.15, Γιώργος Γλυνός, “Εκπροσώπηση και διαπραγμάτευση στα όργανα της Ε.Ε. και συντονισμός της άσκησης και της εφαρμογής των Ευρωπαϊκών πολιτικών στην Ελλάδα ” 2011
- PP11.16, Θάνος Ντόκος, “Προκλήσεις Εσωτερικής Ασφάλειας” 2011
- PP11.17, Thanos Dokos, “Energy developments and Greek foreign policy: The Southern Gas Corridor as a major opportunity for Greece ” 2011
- PP12.18, Thanos Dokos, “Who lost Greece? The geopolitical consequences of the Greek crisis”, 2012
- PP12.19, Δημήτρης Κατσίκας, “Ανταγωνισμός, σταθερότητα και ρύθμιση στον ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό τομέα”, 2012
- PP12.20, Ευάγγελος Βενέτης, “Η Ελληνική Διπλωματία και η Αραβο-Ισραηλινή Διένεξη”, 2012

Το ΕΛΙΑΜΕΠ

Το ΕΛΙΑΜΕΠ είναι ένα ανεξάρτητο, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ερευνητικό και εκπαιδευτικό ίδρυμα. Το ΕΛΙΑΜΕΠ δεν εκφράζει, ούτε εκπροσωπεί συγκεκριμένες πολιτικές απόψεις. Επιχειρεί μόνο να λειτουργήσει ως βήμα ελεύθερου διαλόγου και ως κέντρο παραγωγής και διακίνησης ιδεών.

Το ΕΛΙΑΜΕΠ χρονολογείται από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 στο πλαίσιο ανεπίσημων συναντήσεων πανεπιστημιακών, στρατιωτικών, διπλωματών και δημοσιογράφων. Ο στόχος των συναντήσεων αυτών ήταν να προσφέρουν μια ανεξάρτητη, ακαδημαϊκή άποψη σχετικά με τις εξελίξεις στις περιοχές της Μεσογείου, της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Μαύρης Θάλασσας, στους τομείς της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και των διατλαντικών σχέσεων που ενδιέφεραν άμεσα την Ελλάδα. Τον Απρίλιο του 1988, οι συναντήσεις αυτές πήραν θεσμοθετημένη μορφή και έτσι δημιουργήθηκε το Ελληνικό Ίδρυμα Αμυντικής και Ευρωπαϊκής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ).

Από την ίδρυση του, το ΕΛΙΑΜΕΠ έχει αναπτύξει πολλές και σημαντικές δραστηριότητες και έχει γίνει γνωστό σε ακαδημαϊκούς, πολιτικούς και επιχειρηματικούς κύκλους στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Ακολουθώντας τις εξελίξεις της ευρύτερης περιοχής, οι δραστηριότητες του ΕΛΙΑΜΕΠ διευρύνθηκαν για να συμπεριλάβουν ερευνητικά προγράμματα που θα συνέβαλαν στην εδραίωση των δημοκρατιών της Ανατολικής, Κεντρικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης με τη δημιουργία κοινωνίας των πολιτών, αποτελώντας ένα σημείο αναφοράς ανάμεσα σε ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς σε θέματα κοινωνικοπολιτικά, ασφάλειας και Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η διαφοροποίηση αυτή έγινε σαφέστερη το 1993 όταν το ΕΛΙΑΜΕΠ άλλαξε το όνομα του, ώστε να αποτυπώνει τα διευρυμένα ενδιαφέροντα του Ιδρύματος: Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (το ακρωνύμιο παρέμεινε το ίδιο). Η ονομασία του Ιδρύματος εμπεριέχει ένα σαφές μήνυμα: στο πλαίσιο της ΕΕ και της εκκολαπτόμενης συλλογικής κυριαρχίας, πρέπει να θέσουμε τα όρια μεταξύ αυτού που ονομάζουμε Ευρωπαϊκή πολιτική και παραδοσιακή εξωτερική πολιτική.

Τα τελευταία χρόνια, το ΕΛΙΑΜΕΠ διέυρνε τις δραστηριότητες του, παρέχοντας μεγαλύτερη πληροφόρηση και διαχέοντας κείμενα πολιτικές, οργανώνοντας εκπαιδευτικές διαλέξεις, σεμινάρια επίλυσης συγκρούσεων και διεθνή συνέδρια, δημοσιεύοντας βιβλία, άρθρα και ενημερωτικά δελτία.

